

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atransats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fera de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

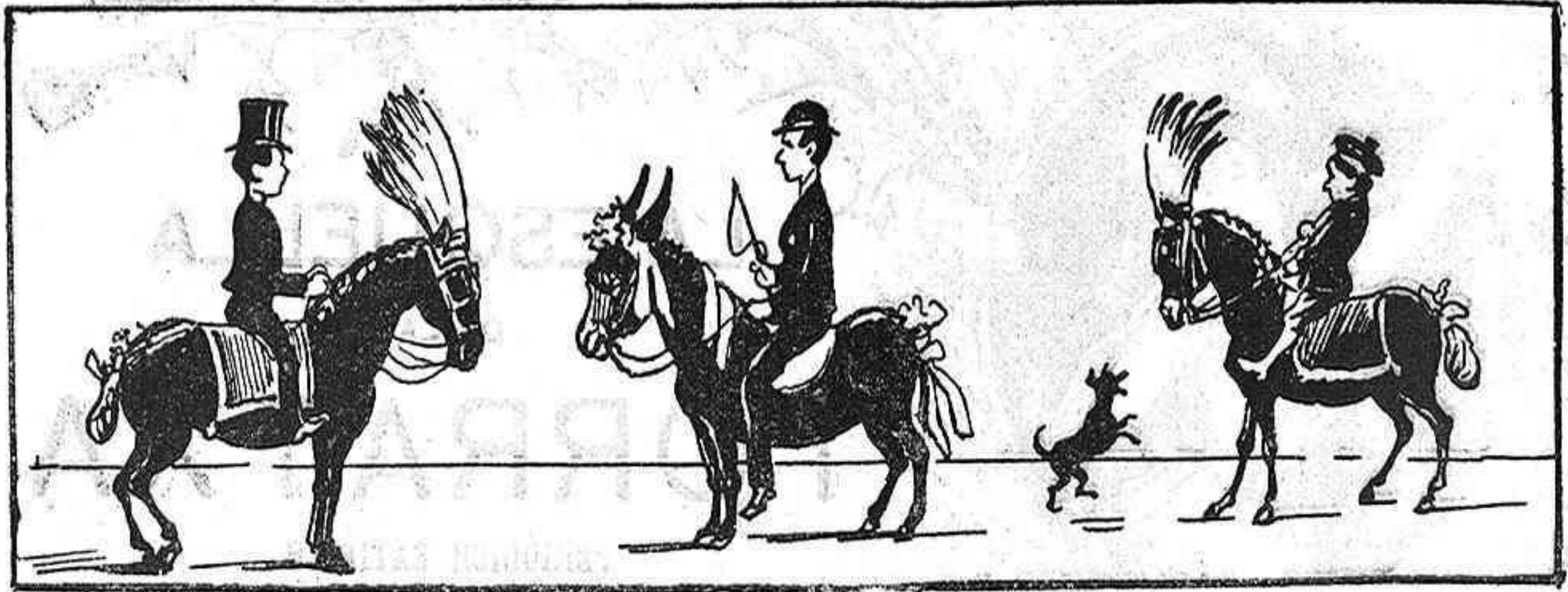
TORTOSA PINTORESCA

Inst. RUS, colaborador artístich de LA ESQUELLA.

Un salt d' aygua.

LA TRADICIÓ

—Per Sant Anton, Tres toms.

CRONICA

Lo mestre Saint Saens va anarse'n de Barcelona sense esperar la primera representació del seu *Sansone e Dalila* en lo Liceo.

Al anarse'n digué que aquí no 's trobava bé, que 's posava malalt, que s' estava morint de fret. La Pubilla no sapigué atreure'l ab galanterias y magarrufas de aquellas que captivan y seduheixen á un Samsó del art. Se figurá trobarse en la casa de una Dalila freda y desdenyosa, y per aquest motiu tancá l' equipatge, y se 'n aná... á la francesa, de cop y volta, sense despedirse de ningú.

Un periódich ha contat la següent anécdota de la seva estancia entre nosaltres.

Un magatzemista de música li havia enviat á la fonda un magnífich piano, perque en las horas pesadas de soletat pogués entretenir els nervis teclajant. Aixís ho feya un dels días de mes murria. L' amo de la fonda estava encantat sentintlo.

—Sabéu qu' es aixó que toco?...—li preguntá 'l mestre.

—¡Cóm no haig de saberho!... Es la vostra magnífica *Danse macabre*—li respongué aquell, llepant-se'n els bigotis.

—¡Gracias á Déu que trobo á Barcelona algú que coneix la méva música!... —exclamá l' aburrit compositor, accentuant aquesta exclamació en un sentit marcadament irónich.

*
**

Crech que Saint Saens va pecar de un excés de impaciencia anantse'n de la manera que va ferho.

Contra las molestias del fret que no es á Barcelona tan excessiu, ni tan insuportable com ell vol suposar, hi ha mil medis d' efecte segur: los escalfapanxas, los abrichs, lo menjar substanciós, las begudas espirituosas... Valía la pena de utilisarlos tots, ab tal d' esperar la primera representació de la seva ópera.

Ignoro ahont se troba avuy l' insigne mestre, pero ja sigui á Cádiz, ja á Canarias, terras afavoridas per l' esplendor del sol que tot ho anima, dupto molt que allí disfruti l' escalf reconfortant que la nit del dissapte se sentia en lo Liceo de Barcelona.

Lo teatro plé de gom á gom, y en punt á donas guapas, la mar y sas... *sirenas*. En materia de inteligents y de *diletanti* hi eran tots los que de tals blasonan y per tals son tinguts en la nostra capi-

tal. No hi faltavan tampoch los apassionats de l' ópera, los cortesáns de S. M. lo tenor.

Aquests son los primers que 's donaren, que 's rendiren, al sentir las notas vibrants, enérgicas de 'n Cardinali, que al poch rato de apareixer en escena invoca el *Dio d' Israel*. Es impossible que Jehová desde las alturas deixi de sentir aquellas notas espichnejants com l' accent de un clarí de guerra. De 'n Cardinali 's pot dir no que arriba al *do*, ni al *re*, sino que arriba al cel.

Un espectador del quint pis deya plé d' entusiasme: —¡Bravo!... Tot just mosseguém el préssech y ja trobém el *pinyol*.

En cambi 'ls inteligents, els amants de la música que no necessita cridar per ferse entendre, admiraren desde 'ls primers compassos els primors orquestals, que semblan teixits ab raigs de llum, brodats ab fils de seda y recamats de pedras preciosas; seguiren ab creixent devoció los magnífichs corals del poble israelita clamant sa llibertat; s' interessaren ab la escena á que dona lloch l' aparició del sátrapa y sos soldats; y 'l cant de Dalila, plé de seducció y de ternura, y la dansa de las sacerdotissas de Dagon, exhuberant de sentiment religiós, y aquells primers desitjos de volar entorn de la flama que 's despertan en lo cor del héroe israelita y que tracta d' enfrenar lo vell de la tribu, tot aquell conjunt de maravellas acumuladas pel geni de un compositor opulent, enllepoliren lo paladar delicat des que saben lo qu' es música, y coneixen los íntims secrets de un art refinadíssim.

Desde 'l primer acte quedá assegurat l' éxit de l' obra. En Cardinali triunfá sobre 'l *gros public*; Saint Saens sobre 'ls escullits. Lo tenor te una nota alborotadora, y per si aquesta no bastés te un cop de puny ab lo qual tomba á un sátrapa, ab la mateixa facilitat ab qu' en Guerrita 's desfá de un Miura á *volapié*. Pero sense necessitat de tals esforços, lo compositor, sempre primorós, elegant, espléndit, desarrolla totas las situacions musicals ab una facilitat, ab una distinció, ab un art incomparables. Los que dihen qu' es sols un sintonista no s' han fixat ab lo magistralment que tracta las veus y aten á las escenas.

*
**

L' acte segon es també magistral. Al duo de Dalila ab lo gran sacerdot, segueix el grandió que canta ab Samsó, qu' es una de las pessas culminants de l' ópera. La inspiració del mestre hi ha entrat

en d'óssis máxima. Per aquest duo 's diria que s' ha escrit l' ópera.

Y es tot un símbol de l' eterna debilitat del home fort, davant de la fortalesa de la dona débil: es l' expressió cabal de un mito que tenen totas las teogonías, y que fins avuy día 's repeteix en los embats de las passions humanas. ¡Quánts y cuánts Samsons no 's deixan pendre 'l pel per una Dalila!... Aquesta lluyta pérvida y enganyosa, aquest venciment humiliant de la ilusió dels homes es, ha sigut y será sempre.

A molts homes una dona 'ls costa un ull de la cara: á Samsó Dalila va costarni dos.

Y ara que vé á tom parlém de la Campodónico. ¡Quína Dalila mes escultural, mes hermosa, mes arrogant!... Dificilment se trobará un' altra dona que per la plástica justifique millor la xifadura del héroe israelita... ¡Y pensar que Saint Saëns, que podia assistir á tots los ensaigs, se 'n va anar de Barcelona perque 's moria de fret! ¡Vecchio!

Es cert que l' ánima de l' artista, ó millor que l' ánima, la carencia de fogositat, la timides propia de tota artista principiant, la converteix en una Dalila... cóm ho diré?... en una Dalila poch expressiva. Li falta 'l foch sagrat que animi aquella hermosa estatua Y sentirá aqueix foch sagrat, quan haja tallat algunas cabelleras de Samsó.

De totas maneres, la sola presencia de l' hermosa cantant es un altre dels poderosos alicients de la representació.

En lo tercer acte hi destellan innumerables bellesas. Lo primer quadro en que Samsó cego fa rodar una mola, deixant oir la veu del arrepentiment y del dolor, subrallada pels coros interns dels israelitas, es molt sentit.

Vé després la disbauxa filistea, en l' interior del temple. Los cants, las dansas, y l' enderrocament del edifici, terme y coronament de l' ópera, son de una hermosura soberana. La dansa sobre tot va alborotar al públich que demaná la repetició.

L' estre del compositor, lluny de decaure, s' eleva mes y mes, prodigant á son vol bellesas y elegancias ab una profusió que demostra la seva

AUTORITATS DE PACOTILLA

Un representant del ordre ... municipal.

riquesa de inspiració y 'l bon gust exquisit que posseheix. Aquella música tan treballada, mes sense esfors visible, fruyt madur de un talent superior, recorda, pero sense impuras reminiscencias, las inspiracions de Haendel y de Gluck, realsadas per un major domini de l' orquestació. Saint Saëns logra elevarse fins á l' altura de las grans personalitats del art.

No sé si lo que ha escrit es modernisme; pero estich segur qu' es *eternisme*.

La massa del públich ha vist en l' ópera molta cosa desde 'l primer día; pero hi anirá veyant molt mes, quant mes la senti, y *Sansone e Dalila* quedará de repertori per espay de molt temps, ajudant á esquivar certas ramplonerías que apoderadas de l' escena lírica, contribuían á mantenir lo mal gust del públich.

Sansone e Dalila es un tros de Biblia ab *notas*.

Pero ab *notas* de un gran compositor, mes convinents, mes agradables y sugestivas que las del Pare Scio.

..

La *mise en scene* notable sobre tot per lo que atany al decorat. Lo vestuari revela una bona intenció que s' ha estrellat en la pobresa dels materials.

Pero las decoracions son espléndidas. Vilumara ha fet gala de sa grandiositat de concepció y de l' energia de son colorit, en las dos que representan la plassa de Gaza y la presó del héroe israelita. 'L mestre Soler y Rovirosa, perspectivista insuperable, ha acumulat en l' interior del temple de Dagon sas grans facultats escenográficas. La decoració concebuda ab grandiositat y plena de detalls de un gran valor arqueològich, es además molt rica de colorit y espléndida de llum. Quan Samsó abrahonantse á las dos columnas mestras, enderroca 'l temple, l' efecte escénich que 's produheix impresiona y es dels que quedan com á recort en los anys del teatro.

Aixís es com s' han de fer las cosas, Sr. Bernis: posant bonas óperas y posantlas bé.

Y ara ja pot enviar un telegrama á n' en Saint Saëns dihentli:—«Desde l' estreno del *Sansone* reina en lo Liceo una temperatura deliciosa.»

P. DEL O.

LA MORT

¿Qu' es la mort? Deixar de sé
comparsa en aquesta vida
per anar d' actor primé;
y ho deuen pagar molt bé
perque ningú vol sortida.

El que queda contractat
y posa punt á sa historia
ab pló, á cops falsificat,
es despedit y anhelat
perque guanyá molta gloria.

Se 'n va en pompós funeral
si 'l mort te diners de sobra...
Curiositat general;
si es rich, bullici infernal.
¡Quina soletat si es pobre!

A sobre cotxe endolat
lo portan, ab pló y deliri,
perque ha sigut contractat
al vell teatro «Realitat»
conegut per cementiri.

Lo corteig de gent plorosa
veu obrir la fossa ab pó;
resa algú oració enfadosa;
se tanca després la llosa
y comensa la funció.

Res se sent: á dalt mutisme
y esbarament de poruchs.
A baix, ab pur anarquisme,
fan lo drama «'L socialisme»
¿Quí hi treballa? El mort y 'ls cuchs.

Y representant sens farsa
aquest drama tan realista
sempre un ascens sol guanyarse:
puig si vius, fem de comparsa,
morts, fem de protagonista.

J. PUIG CASSANYAS.

¿ENTERRO Ó TIBERI?

El divertidíssim sainete de la *vaca tísica*, que gracias á Deu encare 's representa y ab el qual s' hi ha vingut á complicar á última hora el problema de la classe de llet que á Barcelona bevém, m' ha portat á la memoria el recort d' una escena nocturna que temps enrera vaig presenciar y que de debó val la pena de ser coneguda ab tots els seus pels y senyals.

Vivia jo llavors no molt lluny de la Plassa nova, en un carrer *de cuyo nombre no quiero acordarme*, ni en rigor fa gayre al cas. En la botiga de sota de casa hi havia una vaqueria, que amenisava la meua existencia ab lo penetrant aroma del estable y l' armoniós accent dels animals en ella apilats, y que, ademés, em proporcionava espectacles tan curiosos com el que constituheix l' assumpto de la present historia.

Era una nit d' istiu, á darrers del mes de Juliol. La calor apretava formalment, de la manera que sol apretar en aquella época y en aquells barris. No corria un alé d' ayre.

AL PORTAL DE SANT ANTON

Impossibilitat de buscar esbarjo per la part posterior de la meua habitació, tota vegada que si obría 'l balcó de darrera se m' inundava 'l pis ab la penetrant bravada que pujava de la vaqueria, vaig sortir al balcó del davant, mogut pel afany de proporcionar als meus pulmons una mica d'ayre, si no fresch, al menos respirable.

La nit estava tranquila, serena, una verdadera nit d'istiu, d'aquellas en que la terra bull y l'atmosfera sembla que 's pot tallar á tires.

Pel carrer no passava un'ánima. Llevat del vigilant, que probablement per no tenir á aquella hora res que vigilar dormitava arrambat á la cantonada, y del sereno, que rendit per la xafogor ni esma li quedava per fer las cantadas de reglament, per aquells voltants no 's veyá ningú. El silenci era inmens, imponent, com lo que deu reynar al desert quan lo *simoun* no buta ni 'ls lleons udolan.

En lo vehí campar de la Séu tocaren dos quarts de tres: dugas batalladas sonoras, que vibraren en l'espai, perdentse poch á poch y allunyantse en suaus ondulacions.

Com siaquells dos tochs fossin una senya convinguda, la vaqueria de cop semblá despertarse, y coincidint ab el discret moviment que en ella s' iniciá, comensá á sentirse á distancia el rumor d' un carro que s' anava acostant, acostant, indubtablement en direcció al meu carrer.

—Vé cap aquí!—
vaig dirme, allargant el cos sobre la bara-

AL AYRE LIBRE

—¡A la salut de Sant Antón! ¿Qué gusta acompañarme?

na pera convénceme'n millor: — vé cap aquí!

Las portas de la vaquería s' obriren ab ruidó tan débil, que d' un hora lluny s' endavinava 'l cuydado que 'l que las movía posava en no despertar als vehins.

El carro arribá al davant de la porta, s' aturá, son conductor cambiá breus paraulas ab la gent de la vaquería; desenganxaren l' animal, feren rodolar el vehícul fins á dintre de la botiga... y de moment no vaig veure res mes.

—¿Qué significará aixó?—pensava jo, percibint distintament, encare que sense explicármel, l' extrany moviment que en la vaquería reynava:—¿á qué vindrán tan misteriosos preparatius?

Que allí hi havia alguna cosa extraordinaria, la meva condició de noctámbul empedernit em permetia assegurarho. May á aquelles horas la vaquería havia estat oberta, ni may á dos quarts de tres de la nit hi havían anat carros á visitarla.

Per mes que aplicava l' oído, no podía comprendre lo que passava. Sentia únicament sorolls fondos, apagats, com lo que fa una paca de cotó al rodolar pel paviment. De tant en tant arribava fins á mí alguna paraula solta, alguna exclamació promptament reprimida.

—¡Cuydado!... ¡Aixequéu per aquí!... ¡Mala negada!... ¡Acaléu el carro!...

SANT ANTON

Festa de carreters y cotxeros.—Gala con uniforme... y puro d' estanch.

De cop se sentí una sotragada violenta, y de dos ó tres bocas sortí simultáneament lo mateix crit:

—¡Ara!...

Lo caball, que havia quedat al carrer, fou entrat á la botiga; van tornar á enganxarlo y... ¡al fí anava jo á sapiguer lo que tanta estona m' havia estat intrigant!

—¿Aném?—digué una veu.

—Aném—respongué un' altra.

Estirat de las riendas pel carreter, l' animal pegá estrabada, el carro sortí de la vaquería y al passar per sota del pròxim fanal, vaig poguer veure desde 'l meu observatori quína era la carga que 'l vehícul duya.

¡Era una vaca morta!... Una vaca blanca, magre, angulosa, ajeguda de costat sobre l' empostissat del carro, dintre del qual, morta y tot, semblava estarhi en pena; encongida, 'l coll encarcerat, las potas violentment apretadas contra la barana...

La vaquería tancá depressa las portas, el carro s' allunyá á un pas visiblement precipitat, lo remor de las rodas y 'l sotrach de las fustas s' extingiren ben prompte, y tot torná á quedar en silenci.

¿Ahónt anava aquella vaca? ¿Ahónt la portava aquell carro? ¿Ahónt la conduhían aquells homes, que mes que executors d' un acte corrent y natural, semblavan actors d' un drama plé de misteris y tenebras?

Aixó es lo que jo 'm preguntava recolzat al balcó, fixa encare en la meva retina la miserable silueta de la vaca morta, blanca, magre, angulosa, ajeguda violentment sobre l' empostissat del carro.

¿Ahónt la duyan aquella vaca morta?

Alló ¿era un enterro ó un tiberi? ¿La transportavan al canyet per llensarla, ó á un escorxadó qualsevol pera ferla á trossos y véndrensla l' endemá á la plassa com carn fresca?

Aquell animalot mort aniria á parar al femer ó á la nostra cuyna?...

¡Si 'n vaig pensar de cosas, clavat al balcó y semblantme encare veure passar per sota 'l fanal lo gigantesch cadavre de la vaca!...

Tal vegada jo 'l día anterior havia begut llet d' ella... Potser á sopar menjaria biftechs de la seva carn... Potser el caldo de l' endemá sortiria de las sevas rebregadas despullas...

Van tocar las quatre. El día clarejava, el cansanci comensava á rendirme; pero 'l fantasma de la vaca no s' apartava del davant meu...

--¿Succeheix gayre sovint aixó á Barcelona?—'m preguntava jo, horroritzat del munt de cosas que darrera d' aquella especie d' enterro creya endavinar: —¿En moren molts de vacas? ¿Es aixís com las treuhen sempre de casa?...

May he pogut averiguarho.

Lo únich que sé es que desde aquella histórica nit no hi ha qui 'm fassi menjar carn de vaca, ni qui m' obligui á beure llet de certas vaquerías...

A. MARCH.

INSOMNI

En el bó de la nit, negra com l' ánima
de la estimada meva,
ab el Gran Inconscient parlava á solas
y suplicant li deya:

—Per qué, tant que l' estimo, aquesta dona
se 'm mostra indiferenta?
Y ¿per qué jo, sabent sas traydorias
no la olvido per sempre?...

Callava l' Inconscient, com el culpable
que no troba defensa;

SANT ANTON

El més curro de la colla.

y plorosos mos ulls, en tant, seguían
sondejant las tenebras.

MAYET.

LA VÍCTIMA

(MONÓLECH CÒMICH-TRÀGICH, D'ACTUALITAT)

UN LECTOR de diaris, ab el periòdich á la má:
—Pues senyor, aixó decididament comensa á anar
per bon camí....

(Llegint:)

«Acentúanse más y más los rumores de una pronta y favorable solución en los asuntos de Cuba.

»Dícese que se han cruzado impresiones altamente optimistas entre personajes pertenecientes á los dos bandos.

»Mister Cleveland parece que tiene interés en dejar la cuestión resuelta antes de abandonar la presidencia de la república....»

Aixó no pot ser mes clar, *Personajes, bandos, Cleveland, cuestión resuelta....* D' aquí tres senmanas, la pau. Encare que....

(Torna á llegir:)

«Telégramas llegados de Londres niegan rotundamente la exactitud de las noticias que han circulado referentes á la pronta terminación de la guerra de Cuba.

»El corresponsal del *Times* asegura, contra esas noticias, que la situación de la isla es cada día más grave.»

Té, vet' aquí un altre que ne ha filat d' avuy. A dalt de la plana, música de pau; á baix, notas de la guerra. Sort que un hom ja sab per experiencia que aquests senyors inglesos....

(Llegint altre cop:)

«La bolsa ha saludado con una alza importante las halagüeñas impresiones que tocante á la insurrección cubana están circulando. El exterior ha ganado un entero y medio y las Cubas más de dos.

»Todos esos síntomas robustecen la creencia de que realmente el conflicto americano toca á su fin, llegándose hasta á asegurar que el Papa no es ageo no á los trabajos que para conseguir la paz están haciéndose.»

Vaja.... quan fins el sant pare s' hi fica, aixó pot donarse per acabat. Que vinguin ara els inglesos dihent... ¡Calla!....

(Llegeix:)

«Madrid, 14, 6 tarde: Atribúyense á manejos bur-sátiles los rumores optimistas que últimamente han circulado. Los valores vuelven á descender rápidamente.»

¡Caramba, caramba!.... Aixó varia d' aspecte. ¡Qu' es extrany, donchs, que...

(Llegint:)

«Afirmase que el representante de la casa Rotschild en Madrid ha dicho que sabe por buen conducto que Máximo Gomez ha significado deseos de presentarse ó cuando menos de deponer las armas....»

¡Ah! Vaja: ja deya jo....

(Continúa llegint:)

«Parece que la casa Rotschild ha hecho desmentir categóricamente las noticias que sobre la próxima pacificación de Cuba habían circulado.»

¡Ay malviate!.... ¿En que quedém, pues?

(Llegint:)

«Pinar del Río está libre de insurrectos. En la provincia de la Habana hay muy pocos; en la de Matanzas algunas pequeñas partidas que huyen desalentadas.»

Bueno.... veyám que hi dirá ab aixó la *casa Rotschild*....

(Llegint:)

«La columna Segura ha batido en Pinar del Río á las partidas de Rivera y Delgado, fuertes de tres mil hombres.»

¡Ah! ¿Y deyan que allí no hi havia insurrectes?

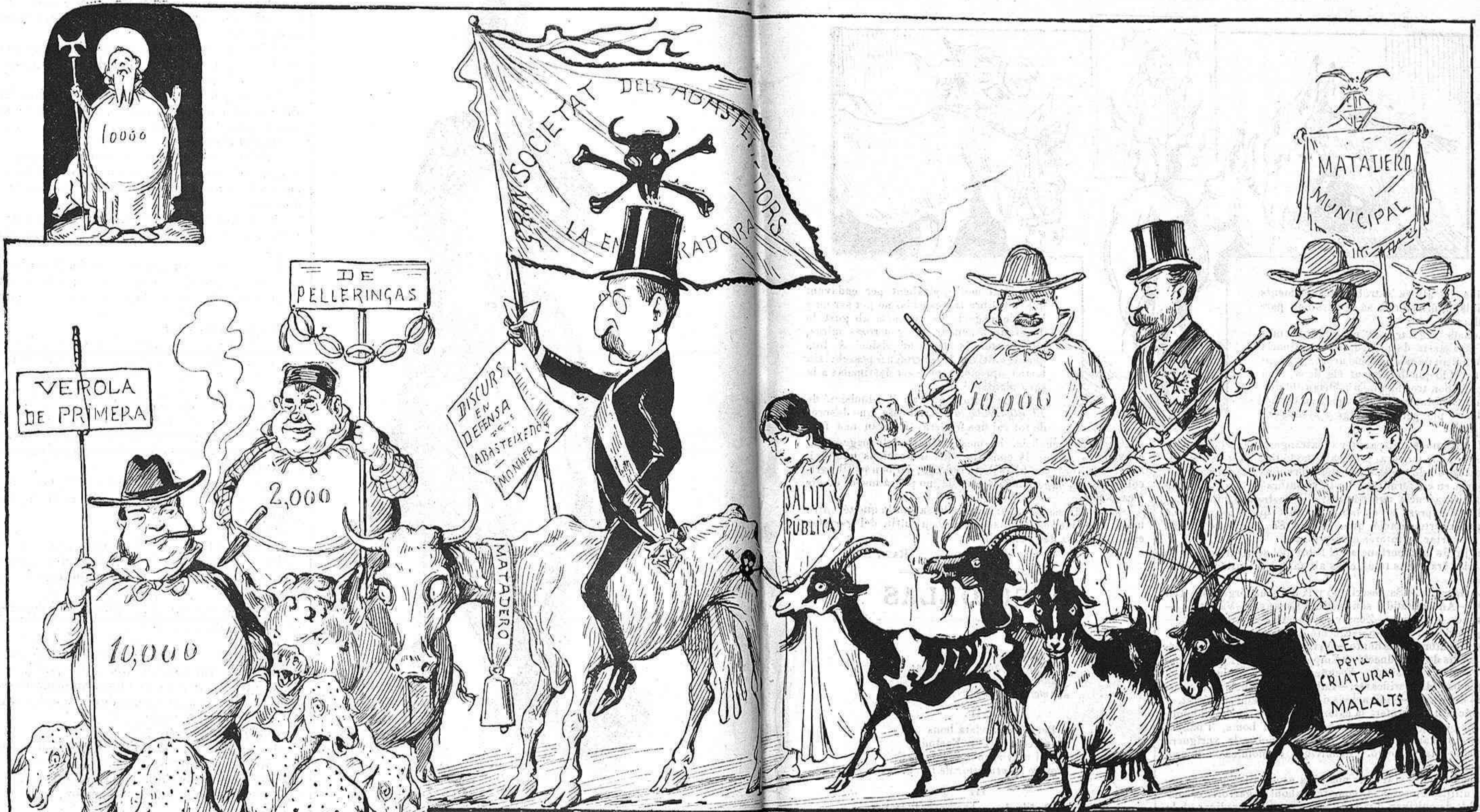
(Llegint:)

«En la Habana se cree que por todo el mes de Marzo habrá terminado la guerra....»

(El lector pert la xaveta y acaba per tornarse boig; pero boig y tot, segueix llegint, llegint sempre!)

MATIAS BONAFÉ.

TRES TOMS MUNICIPALS (per M. MOLINÉ.)

A UN POLLASTRE

RECORT AMARCH DEL NADAL PASSAT
SONET

Encare no érats que jo ja 't tenia;
vint dias dins de l'ou feres estada;
sigueres l'únieh tú d'una illocada
que vas sortir piulant sense averia.
Tenirte ben cuidat fou ma porfia
boy fentne d'escarrás tota una anyada
esperant de Nadal la gran diada,
per darte'l passa-port sens mes tu tia.
¡Perdudas ilusións, y quin desastre!
Per fi no 't vaig poguer saborejá
ni ab such ni sense such; lo méu po-
llastre

¡Barcelonins, ohfu!
¡Barcelonins, miréul
¡D'aixó es lo que us nudriul
¡Aixó es lo que us menjéul

tingué de convertirse en bacallá.
¡Oh Deu! dins de la gábia, no sé com,
enrampat vaig trobarlo mort del brom.

ANTÓN DEL SINGLOT.

Y per alguns encare duran las garrofas saguntinas.

LLIBRES

EL ALGARROBO por D. JOAQUIN BASSA.—Lo garrofer es un arbre molt productiu, pero 'l séu cultiu está limitat á una zona relativament petita. A Espanya 's dona en lo litoral del Mediterrani: á Catalunya, á Valencia, á Murcia, á Andalucía, y á Mallorca. Los pagesos se 'l estiman molt; per lo poch gasto que 'ls dona y per lo molt que 'ls produheix. Lo govern de la monarquia restaurada l'hauria de venerar, recordant que á la sombra de un garrofer, vá ser proclamat rey D. Alfonso XII.

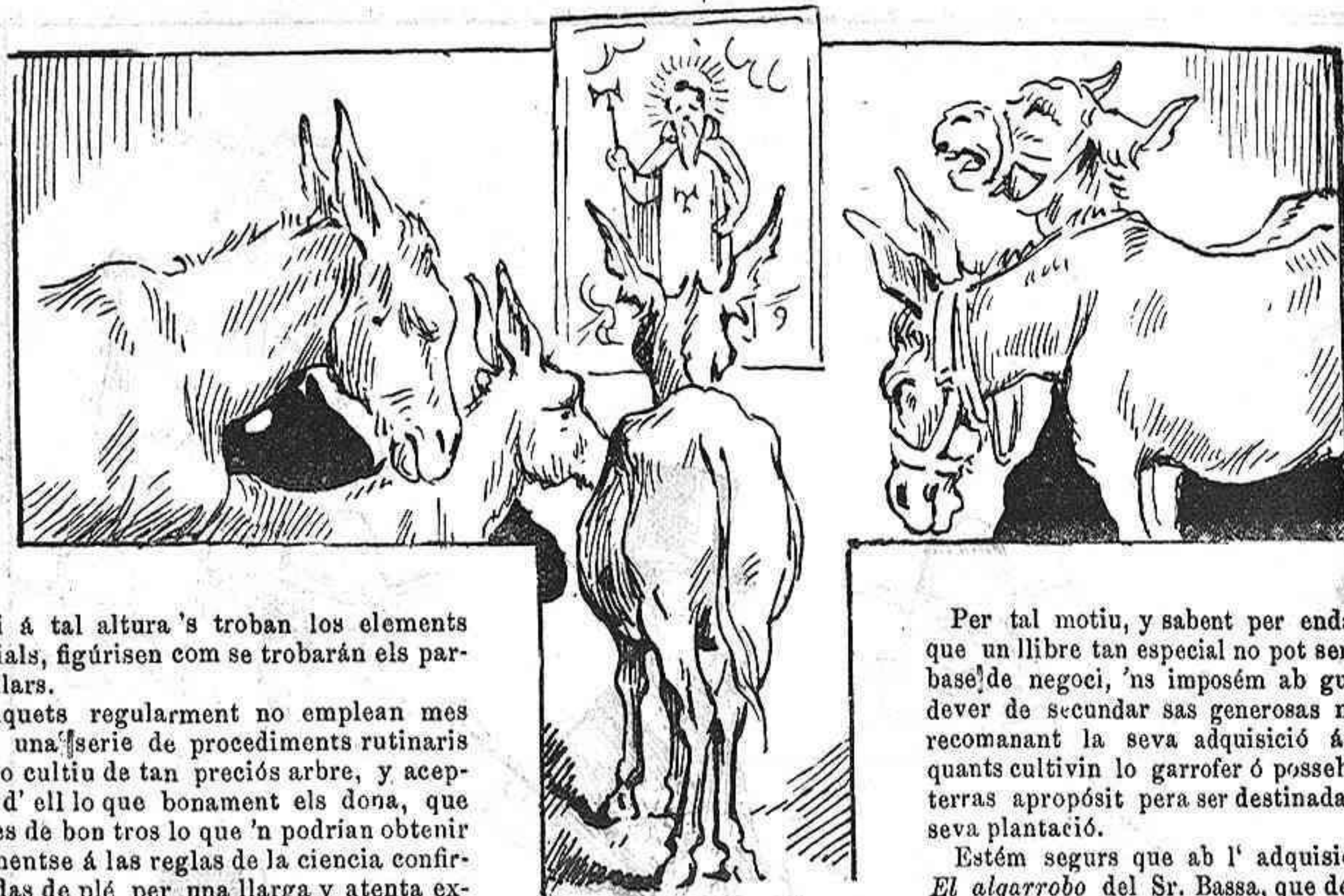
Lo Sr. Bassa y Nin, acaudalat propietari y no menos distingit é inteligent agrónomo de la vila del Vendrell ha escrit un llibre sobre aquest vegetal, tan poch conegut entre 'ls mateixos que se 'n aprofitan.

Comensa per consignar que á fi d'establir de una manera lo mes exacta possible l'importancia de la explotació del garrofer á Espanya, encarregá á un séu amich resident á Madrid que recullis dels centros oficials los datos referents á l'extensió de son cultiu.

L'amich li respongué que ni en la Direcció de Agricultura, ni en la de Contribucións li poguerén proporcionar la mes petita noticia sobre l'assumpto y «que en el negociado donde todos son ingenieros agrónomos creian que les hablaban de las *bessas* que forman pequeñas *garrofas*. No saben lo que son.»

LA DIADA DELS ASES

Els héroes de la festa, saludant al nou dia, sense orquesta.

Si á tal altura 's troban los elements oficials, figürisen com se trobarán els particulars.

Aquets regularment no emplean mes que una serie de procediments rutinaris en lo cultiu de tan preciós arbre, y aceptan d'ell lo que bonament els dona, que no es de bon tros lo que 'n podrien obtenir atenentse á las reglas de la ciencia confirmadas de plé per una llarga y atenta experiencia.

Materia nova á Espanya y al extranger, la tracta 'l senyor Bassa de una manera profusa y metódica en tots los seus aspectes: desde la plantació del arbre, fins á la forma d' explotarlo, en conformitat á las lleys naturals y als bons principis de la ciencia agronómica, y 's mostra tan minucios, y tot lo qu' expresa 's veu tan clarament qu' es degut á una llarga experimentació, que 'l llibre *El Algarrobo*, acaba per despertar un interés extraordinari.

Jutjin de la importancia del llibre pel següent sumari de materias tractadas totas ellas ab tanta extensió com claretat:

Lo Garrofer.—Sa descripció y la del seus órganos.—Del fruit.—Antiguitat del seu cultiu á Espanya.—Varietats.—Terrenos.—Abonos.—Zona y producció.—Multiplicació.—Preparació del terreno.—Elecció y preparació de las llevors.—Sembrat d'assiento.—Vivers.—Trasplantació.—Altres medis de reproducció.—Empelt.—Poda.—Primera poda.—Podas succesivas.—Frequencia de las podas y época en que han de verificarse.—Labors.—Resolució.—Conservació del fruit.—Aplicacions del garrofer y de son fruit.—Enemichs del garrofer: la calor, lo fret, los vents, 'l humitat, las pedregadas, las boyras, la gebre, l' home, 'l banyariquer y la barreneta, la blanqueta, la molsa, la xuriguera y l' estisoreta, la pugó.—Condicions económicas.—Porvenir dels garrofers.

Com se veu se tracta de una obra especialíssima y de notoria utilitat en totas las comarcas ahont lo garrofer es susceptible de cultivar. Lo Sr. Bassa avants de predicar ab la paraula, ho ha fet ab l' exemple. Los seus garroferars, son la enveja de la comarca vendrellenca, y lluny de mostrarse egoista, recatant la eficacia dels bons procediments que porta empleats, els divulga generosament, perque sense necessitat de fer las costosas probaturas á que s' ha vist obligat ell, pugan los demás utilitzarlos en bé de sí mateixos y en augment de la pública riquesa.

Per tal motiu, y sabent per endavant que un llibre tan especial no pot ser may base de negoci, 'ns imposém ab gust lo dever de secundar sas generosas miras, recomanant la seva adquisició á tots quants cultivin lo garrofer ó posseheixin terras apropósit pera ser destinadas á la seva plantació.

Estém segurs que ab l' adquisició de *El algarrobo* del Sr. Bassa, que després de tot val una friolera, trobarán una font

sanejada de beneficis. El mes rutinari dels pagesos, al convencers de que 'ls consells y las indicacions que fa l' autor del llibre, son fillas de la reflexió, del bon sentit agrícola y de una experiencia depurada, no podrá menor de dir á cada punt:

—Lo Sr. Bassa té rahó: lo Sr. Bassa sab lo que té entre mans: lo primer especialista en lo bon cultiu del garrofer es lo Sr. Bassa del Vendrell.

RATA SABIA.

PESIGOLLAS

I

Un gastrónomo conech
que 's dona molt bona vida;
y fins per menjar de tot
sol menjarse la partida.

II

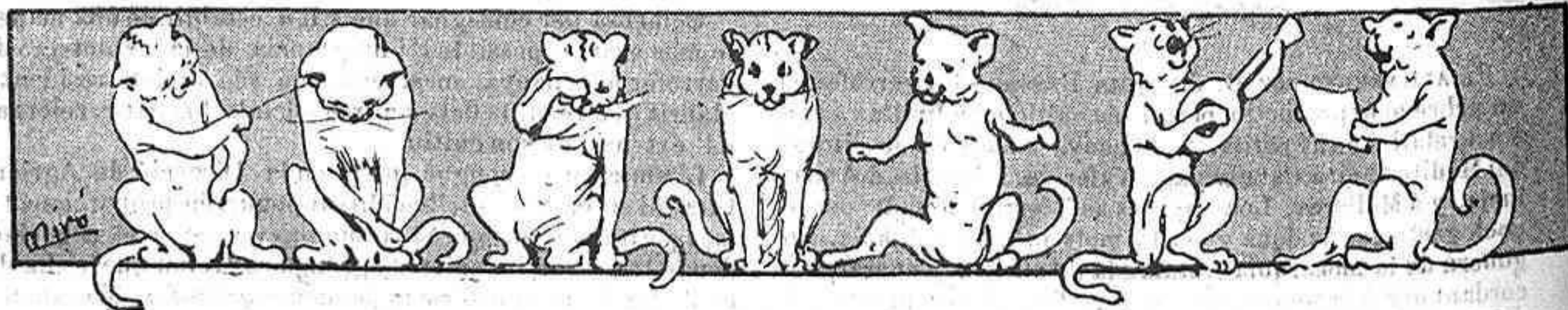
Per tenir la vista bona
ningú com en Pep Fortuny;
que si may al mon res passa
sempre ho veu venir de lluny.

III

¡Qué 'n deu saber poch de lletra
y d' escriure, Deu m' ajudi!...
Si may discutim tots dos
vosté sempre, fuig d' estudi.

IV

Per generosa y espléndida
ningú com la Rosalía;

Els monopolisadors del mes de Janer.

INTERIORITATS

[—Diguin lo que vulguin, al hivern el foquet es mitja vida.

que 'ls dematins, quan la trobo
'm dona sempre 'l bon dia.

DOLORS MONT

PRINCIPAL

Ja torna á ser tancat.

Y fins s' ha suspés la publicació dels anuncis de la companyia francesa de Mr. Henry Burget, que havia de donarhi cinch ó sis funcions.

Lo *Principal* me fa l' efecte de aquell vellets, que á pesar de que quan eran joves feyan troná y ploure, en lo séus últims días á cada punt s' han de ficá al llit y guardar dieta rigurosa.

Els anys hi son.... y la Medicina no pot ferhi res.

LICEO

Del éxit alcansat per la nova ópera *Sansone e Dalila* ja 'n parla la *Crónica* del present número, y no hi ha perque repetir los judicis allí estampats.

Lo únich que cal consignar en tot cas, es que á jutjar per lo molt que agrada cada dia mes, l' ópera de Saint Saëns promet alcansar un número respectable de representacions.

ROMEA

Una pessa titulada *Faixa ó caixa* del Sr. Reig constituheix l' única novetat de la senmana. L' obra está escrita ab cuydado y purgada de xavacanerías. Sense que tingui

una gran originalitat, s' escolta ab gust y 'l públich va aplaudirla.

**

Per dilluns está anunciat l' estreno del nou drama del Sr. Bordas: *Lo comte de Ampurias*, que després de haverse dit que s' estrenaria á principis de temporada, va ser retirat ignoro per quins motius. Mes avuy torna á sortir del calaix. ¡Qué siga en bé d' ell y de l' escena catalana, que bé ho necessita!

TIVOLI

El molinero de Subiza encare fa bona farina. Lo públich se 'l menja de gust, y las escenas de las festas en que surten los gegants y 'ls nanos no hi ha que dir si son del agrado de la gent menuda.

Una altre sarsuela s' ha posat també aquests días que molt temps feya que no sortia á sol ni á sombra: es la titulada *El valle de Andorra*, la qual havia tingut la séva época de celebritat.

NOVEDATS

La companyia d' opereta Bonazzo y Milzi inaugura las sevas funcions ab l' obra *D. Pedro de Medina*, que sigué molt ben rebuda.

Posteriorment s' ha representat *La Mascota*, que sempre peta, y anirán seguint las demés que constituheixen l' abundant y variat repertori de la companyia.

En lo concert matinal donat el diumenje baix la direcció del mestre Nicolau, se tocá de nou y per cert de una manera admirable, la Octava sinfonia de Beethoven. Lo públich entusiasmata reclamá la repetició del *Allegretto*.

A continuació se interpretaren tres pesses modernas de un carácter per cert ben distint: el *Parsifal* de Wagner, el *Phaeton* de Saint Saëns y 'l *Carnaval romá* de Berlioz. Inútil dir que totas ellas sigueren interpretadas magistralment

LAS GRANS FIGURAS

(Fot. Rus.)

CAMILO SAINT-SAËNS

autor de *Sansone e Dalila*, òpera estrenada últimament al Liceo ab gran aplauso.

y conseguiren los aplausos del públich devot de la gran música.

CATALUNYA

La sarsuela *Las malas lenguas*, lletra dels Srs. Lucio y Arniches y música del mestre Jiménez, sense sea una cosa del altre mon, se distingeix per lo xispejant del seu llenguatge, encare que alguns xistes resultan bastant groixuts, y per sa música agradable, per mes que no hi haja cap pesa de aquellas que s' imposin. No obstant sigué aplaudit y tingué de repetir-se un duo que cantan la Sra. Campos y 'l senyor Gamero.

Además de aquests artistes se distingiren en l' execució las Sras. García y Sabater, y 'ls Srs. Pinedo, Soler, Angeles, Quero y Fuentes.

GRAN-VIA

Las funciones suspesas se reanudarán demá dissapte, presentantse la companyia de sarsuela que dirigeixen los se-

nyors Vega y Conti, de la qual forma part l' aplaudida primera tiple Srta. Isabel Hernando.

Allá veurém que tal se portan.

N. N. N.

LO GRAN ANARQUISTA

Conech un gran anarquista
y com jo 'l coneix tothom,
que sens descans causa víctimas
de desde que 'l mon es mon,
y ningú se 'n esparvera,
ningú li busca rahons,
ni la justicia l' agafa
pera donarli garrot.

No respecta edats ni sexes
ni rics, ni pobres tampoch;
y tira allá hont se li antóixa,
cau qui cau y s' acabó.

Dels que reben tornan ximpls
alguns y van á Sant Boy;
altres d' un terrat se llensan
y 's rompen la nou del coll;
molts van al Mediterrani
y fan l' etern capbussó;
d' amagat de la minyona
n' hi ha que 's fican al rebost
y 's beuhen lo que la criada
guarda per fregá 'ls rajols.

Es dir, que per tot se troba
sens darse punt de repós,
y quan un menos s' ho pensa
reb de cara ó de retop.

Los guardias civils no hi valen,
ni 'ls soldats, ni 'ls polissons,
y te, de tothom burlantse,
ramificacions per tot.

Han sigut blanch dels seus tiros,
(y que 'm perdoni 'l lector
si no só bon necrológich,)
Dalila y 'l brau Samsó;
Julieta y Romeo; Amanda
y Oscar; Cleopatra y Anton;
lo Faust y la Margarida;
Pau y Virginia, dos noys;
Inés y D. Juan Tenorio,
molt coneguts de tothom;
Hero y Leandro; Eloisa
y Abelardo; y aquells dos
de Teruel; Orfeo y Euridice
Xactas y Atala, y de tots
los mes grans y modernistas
Elvira y Folchi 'l pintor.
¿Saben un altre anarquista
com el qui ha fet tot aixó?

Ja 'ls ho he dit: com ell cap altre
se 'n ha conegut al mon,
ab tot y esse una criatura,
millor dit, un nas de mochs,
un cagané y que 'm dispensin
si així ho dich, sens aprensió,
que lo que es poch fi d' un home
es admés parlant d' un noy,
y no mereix altre tracte
un anarquista que no
puja ni dos pams de terra
y fa 'l mal sens fer soroll.

Crech que sabrán de qui 'ls parlo;
pero si tan llussos son
que encare no ho eadavinan,
sápigan sens mes rahons,
que es lo fill d' una donota,
tan poch recatada y poch
honesto, que tota núa
no tem presentarse en lloch,
y d' un manyá alt, atlétich,
forsut, que sols ab un cop
de puny, es capás de ferne
com trossos de grava 'l mon.

Vegin que havia d' eixirne
d' aqueix enllás tan galdós:
un ser faltat de consciencia,
judici y educació;
entramaliat, sens vergonya,
capás de faltá á tothom,
llaminer, golós, mofeta;
per dirho d' un cop: l' Amor.

S. ALSINA Y CLOS.

Una opinió sobre Barcelona, que vaig recullir dels
llabis de un extranger que la visitava per primera
volta un de aquests últims días:

—¿Qué li sembla de la nostra ciutat? ¿Qué me 'n
diu de aquest Ensaxxe?—li preguntava 'l seu cice-
rone, barceloní acérrim.

L' extranger li va respondre:

—Sab qué me 'n sembla? Que si 'l fanch s' adine-
rava, Barcelona sería la ciutat mes rica del mon.

* *
Inútil dir que aquesta resposta va ser donada,
poch després de haver plogut quatre gotas, y en una
de las vías mes importants de la ciutat nova.

Es impossible imaginar mes bruticia que la que s'
acumula en la capital de Catalunya, apenas los nú-
vols s' encarregan de afluixar las humitats que con-
tenen.

Las brigadas encarregadas de la llimpiesa no fan
mes que trasbalsar lo fanch de un puesto al altre. ¡Y
ab la mandra ab que ho efectúan!....

Potser si 'ls deyan que dessota del llot s' hi han de
trobar los milions del pressupost del Ensaxxe, tra-
ballarían ab mes brillo.

Valdría la pena de probarho.

Per regidors trempats els de Sant Martí de Pro-
vensals.

¿Que si ho son; preguntan?

Jutjin pel següent fet.

Un d' ells va fer la posta de que després de un
bon ápat se menjaría encare un gall d' indi rostit.
Ja estém anant á dinar—van dir los admiradors de
de aquell barrista.

Y cap á Badalona faltan comensals.

* *
Va efectuarse l' ápat alegrement. Pero 'l del gall
d' indi, després dels postres, va dir que no li agra-
dava la manera com l' havían guisat, y ab aquesta
excusa deixá de cruspirse'l.

Y no sé si perque tripa plena fa bullici ó per quin
motiu, lo cert es que després de menjar com uns sá-
trapas y de beure com los inglesos, ab una mica mes
s' acaba la broma tirantse 'ls plats pel cap.

* *
Lo mes bonich de tot es, segons diuhen, que 'ls
gastos del fartori 's pagarán de fondos municipals.
Aixís, á lo menos, ho ha insinuat un períódich, y
ningú fins ara s' ha pres la pena de rectificarlo.

¡Gran noticia pels acreedors del Ajuntament que
fa tant temps que no cobran! ¡Gran noticia sobre tot
pels tenedors de láminas que no veuhen may un
céntim!

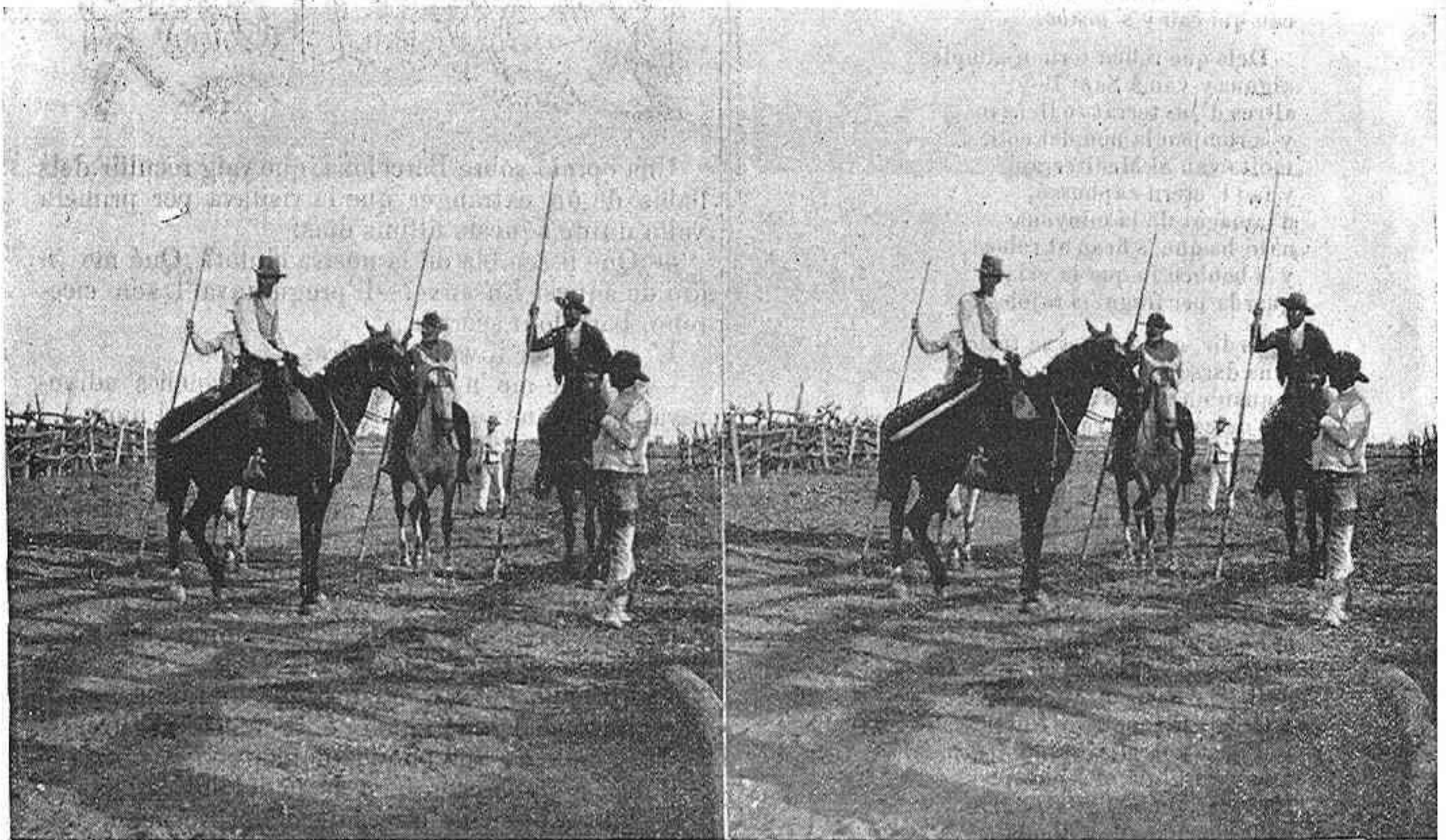
Ab tanta barra ¿y deixan de menjarse un gall d'
indi?

Lo extrany es que no 's menjin un bou ab banyas
y tot.

Aquesta senmana á ca'n Parés hi ha alguns qua-
dros que cridan justament l' atenció dels visitants.
Entre ells s' hi contan una figura molt poética del
Sr. Tamburini y uns tipos de dona de París, pintats
garbosament per D. Carlos Pellicer.

Aquellas nenas tan cayas, tan expressivas y so-
bre tot tan parisencas, están dihent: —¡Compreu-
me!

L' ESTEREOSCOP DE «LA ESQUELLA»

(Inst. Rus)

ANDALUSÍA.—PASTORS DE TOROS

Desitjant complaure als nostres lectors y als numerosos aficionats, que avuy te l' estereoscop, ens proposém publicar algunas instantáneas á la mida d' aquest aparato, que resultarán pel públich un regalo positiu, tota vegada que adquirint un número de LA ESQUELLA 's tindrà una preciosa vista estereoscópica, que tallada y enganxada sobre cartulina equivaldrá á una fotografia de las que regularment costan cinch ó sis rals. Esperém que 'l nostres lectors se farán càrrech del obsequi que aquesta publicació representa y que no deixarán d' aprofitar un medi tan senzill y pràctich de procurarse casi *gratuitament* una bonica coleccioneta de vistas per estereoscop, recreo avuy de moda y sens dupte 'l més propi pera ajudar á passar las llargas vetllas del hivern.

Lo de l' estàtua del Greco que ha d' elevarse á Sitges al últim serà un fet.

La suscripció oberta al efecte ha produhit resultats molt apreciabls y 'l ministeri de la guerra ha suscrit ja la Real Ordre concedint al Ajuntament de aquella vila, 'l bronze necessari pera la fundició de l' estàtua.

La terra de la malvasía 's podrà envanir de ser la primera població d' Espanya que haurá honrat lo recort de un célebre pintor, que apesar de haver viscut en lo sigle XVII, avuy resulta *modernista*.

Un epissodi de la guerra de Filipinas contat pel *Noticiero*.

Després de consignar que un grupo de insurrectes instalats en nou *bancas* (deu voler dir barcas) anavan per apoderarse del remolcador *Oeste*, en lo qual no s' hi trobava mes que 'l patró, diu que aquest «tuvo la feliz idea de defenderse de sus agresores dirigiéndoles potentes chorros de vapor, que les ocasionaron tres muertos, cinco heridos y *dos prisioneros*.»

¡Y dos prisioneros!... Fíxins'hi bé.

Dos presoners fets per medi de un xorro de vapor.

No s' explica de cap més manera sino suposant que 'l xorro devía ser d' ayguacuyt, única manera de que 'ls dos insurrectes quedessin enganxats.

Lo novelista Zola es incansable.

Ni 's cansa d' escriure, ni de sollicitar la seva admisió en la Academia francesa. Mes afortunat en los seus llibres, qu' en las sevas pretensions á la casaca verda, van ja dinou vegadas que 'ls immortals li do-

nan carabassa, y ell, per aixó torna sempre á presentar la demanda.

Bé podrà succehir, donchs, que la sollicitud reclamant la seva admissió acabi per ser l' obra del célebre novelista destinada á alcansar un número mes considerable d' edicions.

Per tot arreu ahont s' ha remogut lo pís al objecte d' enterrar los cables eléctrichs, hi queda després de la remoció una fábrica de fanch.

No 's pot anar per Barcelona sense enfangarse fins al coll.

Las empresas que 's desviuhen per iluminarnos eléctricament, podrán ser societats ab el temps; pero avuy mes aviat semblan *sucietats* que altra cosa.

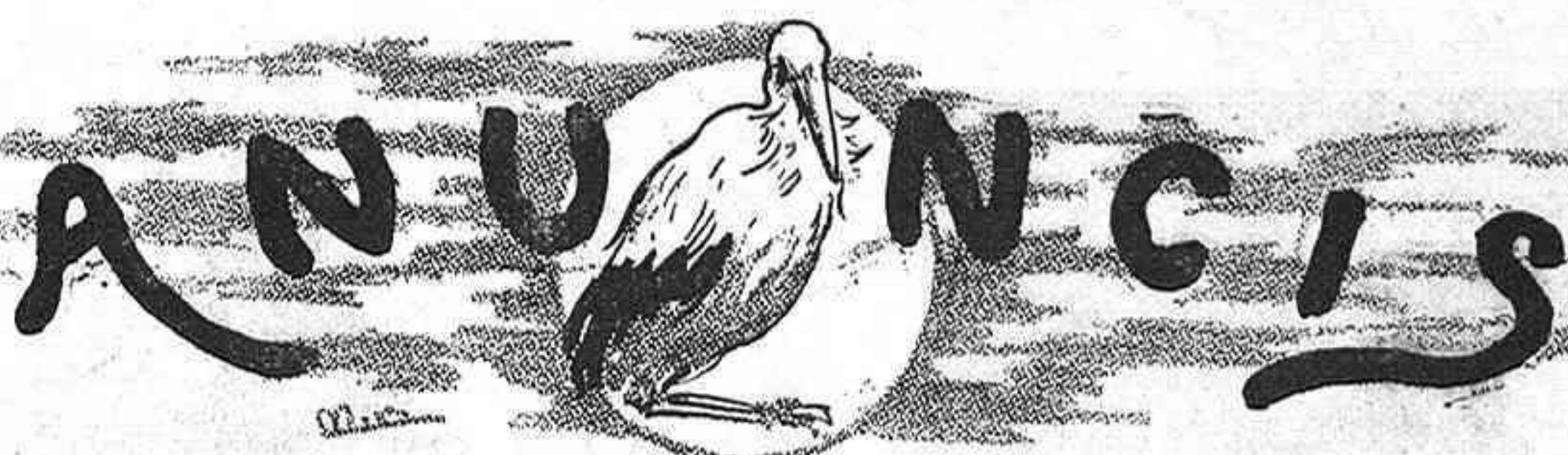
¡Vaya unas cosas diu *La Dinastía!*

«Al presentarse los candidatos de los cargos públicos en las luchas electorales, hacen constar al frente de la candidatura en grandes caracteres su procedencia política: *los electores que están conformes con ella, votan á su favor, y los que no, ó se abstienen ó votan en contra*»

Ay, ay Sra. Dinastía ¿y donchs que ja no se 'n cuida l' hereu Pantorrillas d' aixó de las eleccions? ¿Desde quan tornan á cuidarse'n els electors?

Aquell arcalde de barri que va cridar á un ciutadà y un cop va tenirlo á la seva presencia, las va empendre contra d' ell á garrotadas, confesso que m' es molt simpàtich.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

¡Novedad! ● Obra de gran utilidad. ● ¡Novedad!

EL ALGARROBO

Su descripción, manipulación, cultivo, zona, enemigos que tiene, utilidades que reporta y cuanto se relaciona con el conocimiento de tan útil árbol

POR **JOAQUÍN BASSA**

Un tomo en 8.º ilustrado.

Ptas. 2'50.

PENSAMENTS EN VERS

Originals de Albert Llanas

ILUSTRATS PER Modest Urgell

Preu 2 rals.

Tapas ab planxas dauradas per enquadernar

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Preu: Ptas. 1'50

COLECCIÓ COMPLERTA DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

ANY 1896. — Enquadrada ab tapas de tela Ptas. 10.

COLECCIÓN DIAMANTE (Edición López)

VAN PUBLICADOS 48 TOMOS
ACABA DE SALIR

LA NIÑA ARACELI

POR EL CONDE DE LAS NAVAS

Precio 2 reales.

FEDERICO BALART

HORIZONTES

POESÍAS

Un tomo Ptas. 3.

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

BARCELONA A LA VISTA

ALBUM DE FOTOGRAFÍAS ABSOLUTAMENTE INÉDITAS

6.º cuaderno

SALDRÁ EN BREVE

No hay álbum que pueda compararse con

BARCELONA A LA VISTA

cuaderno 6.º

EN BREVE SALDRÁ

En venta los cuadernos 1.º, 2.º, 3.º, 4.º y 5.º de

BARCELONA A LA VISTA

A la major brevetat: UN CASAMENT A PROBA, obra nova per C. Gumá
S' admeten pedidos d' exemplars

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútno, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

PAPALLONAS DE *BOULEVARD* (per *Carlos Pellicer*.)

Qui tira floretas....

Prenent vistas.... ó deixantne pendre.

En la taula de costúm....

D' aquí... al *Moulin Rouge*...

Perque á mí m' agradan tots els homes de pit que alentan aspiracions á un ascens.

Y un arcalde de barri de tal brahó, mereix que 'l fassin arcalde primer de Barcelona.

No podria estar millor empleada qu' en las mans de un peguisser, la primera vara del Ajuntament.

Entre xicotas escullidoras.

—¿Sabs que 'm caso?

—De veras?

—¡Y tant de veras! Dintre dos mesos se fá la boda.

—Bueno, me 'n alegró molt.

—Ay, ay ¿y ni siquiera 'm preguntas [quí es el nuvi?

—Ja ho sé: un tonto!

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.